

רתנאו, ולתר (1922-1867)

(Walther Rathenau). מדינאי יהודי גרמני. אביו, אמיל ר', היה מייסדה של 'חברת החשמל הכללית' (AEG) ומנהלה, ואמו מתילדה היתה מבית נחמן, שטען לשלשלת ייחוסין עד לרמב"ן. ר' קיבל תואר דוקטור בפיסיקה, שירת בצבא מבלי שקיבל דרגת קצונה נכספת, ואחרי מות אביו היה למנהל הקונצרן (1915). במרוצת הימים היה ר' חבר ב-79 מועצות מפקחות של מפעלים גרמניים וב-21 לא גרמניים. עם פרוץ מלחמת-העולם הראשונה הקים ר' את 'המחלקה לחומרי גלם מלחמתיים' (Kra, Kriegs Rohstoff Abteilung) במשרד המלחמה ועמד בראשה. על המחלקה של ר' כתב ה'טיימז' הלונדוני באוקטובר 1915: 'ד"ר ר'... בנה מכונה... הפועלת כמו הרכבת... הארגון הגדול בתולדות העולם פועל בלי הפרעה'. ההישגים הללו הקנו לו מקום כבוד בשלטון ובחברה הגרמנית. ואולם, אחרי המלחמה קבל שבעבר סבל מרדיפות, כביכול, ומהשפלות אנטישמיות.

ב-1901 כתב ר' עצמו לידידו היהודי המומר מקסימיליאן הרדן מכתב בסיגנון אנטישמי גס על 'רב הרצל'. ב-1897 פירסם בעילום שם בשבועונו המפורסם של הרדן 'Die Zukunft כתב פלסטר אנטישמי ארסי (Höre, Israel, 'שמע ישראל'). לימים חל שינוי בעמדתו לעמו, ואחרי מלחמת-העולם הראשונה התעניין בארץ-ישראל ובחסידות כפי שתיאר אותה בובר, ולמד קצת עברית. את פעילותו הכלכלית העצומה הגדיר ר' כ'משחק'. הוא הצטיין גם כפסנתרן וכזייר, וראה עצמו בראש ובראשונה הוגה דעות. ואומנם, ספרו Von Den Kommenden DINGEN ('על הדברים העתידיים לבוא') זכה ב-79 מהדורות. בספריו ובכתביו תמך בשלטון מלכותי פרוסי מתוקן, אך גם השמיע ביקורת חברתית רחבה ולפעמים נועזת. ר' חייב מדיניות חוץ אימפריאליסטית, אך שלל מלחמה, בעיקר מלחמה בבריטניה.

כשקמה הרפובליקה של ויימר השלים ר' עימה. ב-1920-1921 היה ר' שר השיקום בממשלת פרנק. אחרי התפטרותה הציע לו הקנצלר החדש, ד"ר יוזף וירט, את תיק החוץ (פברואר 1922). אמו, אלברט אינשטיין והמנהיג הציוני קורט בלומנפלד ניסו, לשווא, להניאו מלקבל את ההצעה. ר' ייצג את גרמניה בוועידה כלכלית בין-לאומית בג'נובה. הוא זכה בהצלחה אישית, ובעיקר – חתם ב'רפלו' (Rapallo) על חוזה עם ברית-המועצות. החוזה עם הסובייטים הסעיר את הרוחות בצרפת, בבריטניה ובגרמניה. אחרי הסתה אנטישמית פרועה מצד הימין הקיצוני, נרצח ר' בברלין (24 ביוני 1922).